

MANEL RIUS RAMOS: MÚSIC DE GINESTAR

JUDIT BRÚ BRÚ

Periodista, Ginestar

“Si ell hagués pogut viure exclusivament de la música ho hagués fet, perquè era la seva vida.” Els fills de Manel Rius, un dels músics més emblemàtics de la població de Ginestar, defineixen d'aquesta manera la idiosincràsia del seu pare, un ginestarol dedicat íntegrament a la música.

LA SEVA VIDA

Manel Rius va néixer a la població de Ginestar el dia de Sant Antoni de l'any 1923. Era el gran dels quatre germans que formaven la família Rius. Va adquirir els seus primers coneixements musicals amb el seu pare (qui li ensenyà a tocar el clarinet), i amb un requint de 13 claus va debutar com a instrumentista a l'agrupació musical que en aquella època existia a Ginestar. Després va aprendre llenguatge musical amb mossèn Miquel i amb el barber del poble, Pepito Costa.

Passada la guerra civil espanyola, Manel Rius va anar a fer un llarg servei militar a Manresa, anys que va aprofitar per millorar els seus coneixements musicals. Durant les nits llargues del servei, Manel Rius ja somiava amb notes i partitures i va començar a rebre les primeres classes d'harmonia a càrrec de Marià Homs, subdirector de l'Orfeó Manresà.

L'any 1946, després de set anys a cavall entre Manresa i Barcelona, va tornar a la població de Ginestar. Allà es va retrobar amb els seus pares i amb els seus tres germans i va continuar adquirint coneixements musicals amb la banda que hi havia al municipi.

Les conseqüències de la guerra, com a la resta de la geografia espanyola, deixaren una gran empremta a la vila de Ginestar i això va fer que les possibilitats de trobar feina i guanyar-se el pa de cada dia fossin una tasca difícil. L'any 1954, Manel Rius, casat amb Sofia Gallent, també natural de Ginestar, i amb dos fills, va decidir traslladar-se a la població de Sitges i va instal·lar-se en una casa amb una germana de la seva dona i la seva família, també procedents de Ginestar. El seu objectiu era trobar una feina per sobreviure, ja que a Ginestar la situació era complicada.

Tot i el seu trasllat a Sitges, Rius no va perdre el contacte amb la seva família i gràcies a la seva ajuda va tirar endavant una nova vida. Va treballar en llocs molt diferents: de venedor, de jardiner, en una bolera... El seu germà Francisco, *l'Estanquer*, li enviava cabassos, vi i alls des de Ginestar. D'aquesta manera, Manel va fer-se un espai al mercat de Sitges i la seva parada ja tenia nom propi. La venda ambulante d'aquests productes també la va practicar a Sitges i a totes les poblacions de la comarca mitjançant un "mosquit", una mena de bicicleta amb motor.

Durant tots aquests anys, Manel Rius i la seva família visitaven Ginestar. Cap a la dècada de 1970 va col·laborar en una orquestra que es va formar a Ginestar, la Gines-Club. Els seus germans Amado i Francisco també eren amants de la música. Amado amb la trompeta i Francisco amb la bateria formaven part també de la Gines-Club (fig. 1).

El març de 1979, quan va tancar la parada d'allis que tenia al mercat, Manel Rius novament va canviar de població i aquest cop va dirigir-se a Sant Pere de Ribes. Va comprar una casa amb l'ajuda dels seus familiars en aquesta població propera a Sitges i s'hi va quedar fins a la seva mort, el juny de l'any 2004. El seu ofici continuava sent el mateix i va ser el període en què més es va dedicar a escriure música.

Els seus fills, Argimó, Manel i Quico, explicaven que el seu pare era capaç de desvetllar tot el veïnat amb els acords que tocava amb el piano durant la matinada de les nits d'estiu o la seva passió de compondre sota la llum de la lluna. Una altra de les curiositats va ser també el seu costum d'escriure les melodies en tovallons de paper, de la mateixa manera que mostra un anunci actual sobre un jugador del Futbol Club Barcelona i el seu contracte signat en un tovalló de paper. A diferència del seu pare, els fills d'en Manel Rius no han seguit la tradició musical. Tots tres van realitzar estudis de solfeig però en poc temps van abandonar-los.

LA SEVA TRAJECTÒRIA MUSICAL

Mentre anava venent cabassos, Manel Rius dedicava el poc temps lliure que li quedava a la música. Al cap d'uns quants mesos de la seva arribada al Garraf ja es va integrar a l'orquestra de la Societat El Retiro-Los Íberos del Jazz, que dirigia Gabriel Pallarès. També va participar a les caramelles, a l'Escola de Grallers de Sitges i va ser membre fundador de la Cobla Sitgetana (fig. 2). Quan va deixar El Retiro es va incorporar a l'orquestra Bristols, del Vendrell. Uns quants anys més tard va tocar amb La Riviera (fig. 3) i va entrar a formar part de Bitters, amb el trompetista Antoni Nicolàs i durant un breu període de temps el seu fill gran, Argimó, n'era el cantant.

Durant una quarantena d'anys, de la dècada de 1950 a la del 1990, va ser un músic ben present a les festes del Garraf i de l'Alt Penedès, i molt actiu com a intèrpret, com a pedagog i com a compositor.

Fig. 1. Els germans Rius i altres músics de Ginestar a l'orquestra Gines-Club (fons família Rius, 1947)

Fig. 2. A l'esquerra, Manel Rius a la cobla Sitgetana, on va tocar el flabiol entre 1964 i 1992 (fons família Rius, 1991)

Fig. 3 El segon per la dreta, Manel Rius, amb l'orquestra La Riviera (fons família Rius, 1972)

Fig. 4. Manel Rius tocant el flabiol (fons família Rius, 1990)

Durant tota la vida va tocar tota mena d'instruments que anaven des del clarinet, la flauta, el saxòfon tenor, el flabiol i la gralla fins al piano. Tot i amb això les seves especialitats van ser el flabiol i el saxòfon tenor.

Joan Cuscó i Clarasó, doctor en filosofia i especialista en musicologia, comentava: "Les músiques d'en Rius són peces fàcils de memoritzar, amb una estructura clara i una harmonia senzilla però ben posada, de melodia àgil i tècnicament accessibles. Aquests trets han estat fonamentals per la seva popularització i ús continuats." Una popularització que ha anat més enllà de les terres catalanes. Les seves músiques han estat interpretades arreu per grallers, dolçainers, acordionistes, bandes, etc. de fins i tot el País Valencià.

Va escriure més de setanta-cinc sardanes i arranjar i compondre peces per a banda. La majoria de peces porten títols dels llocs on va viure (*El Cap de Creu, A Vilanova*), de les persones amb qui va tractar (*Teresina, Maria Dolors, Sònia, Maria Assumpta*) o de la festa en què van ser creades (*El gener, El febrer, La marxa atràs, Les festes de Sant Quirze*).

LA SEVA MÚSICA

Com s'ha esmentat anteriorment, la seva aportació musical ha estat molt notable dins del món dels grallers i els sardanistes (fig. 4). Moltes de les seves músiques populars han estat considerades anònimes, però amb el pas dels anys el seu nom ha aparegut en molts enregistraments discogràfics, en llibres d'aprenentatge de la gralla i de la dolçaina o en llibres d'instruments tradicionals. Probablement el seu caràcter modest i reservat ha fet que el seu èxit encara hagi estat més notable. La seva creació artística sempre seguia un objectiu sense cap ànim de lucre.

Tot i haver viscut gran part de la seva vida a Sitges, Manel Rius no va abandonar el seu poble natal, Ginestar. Durant els estius componia les seves cançons amb el piano que tenia a la casa del carrer de Sant Antoni. Una d'aquestes va ser l'himne del Club Esportiu Ginestar. Aquesta entitat, molt arrelada a la població, va encomanar-li aquesta tasca, i Manel Rius va compondre la música d'aquest himne. La Banda de Música La Ginesta, també de la població, va ser l'encarregada de treure-la a la llum quan hi havia partits o bé quan es realitzaven esdeveniments al camp de futbol de Ginestar.

Finalment, aquest recorregut de la vida de Manel Rius serveix per donar a conèixer la seva aportació a la música popular que, sens dubte, permetrà assolir un bon nivell de cultura musical d'arrel catalana.

AGRAÏMENTS

Un agraïment especial a la família Rius.